

УДК 330.341

Поліщук Євгенія Анатоліївна

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Polishchuk Yevheniia

*Doctor of Science in Economics, Professor,
Professor of the Corporate Finance and Controlling Department
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

СТАРТАП-ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ: РЕГУЛЮВАННЯ ТА РОЗВИТОК

STARTUP ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE: REGULATION AND DEVELOPMENT

Анотація. У статті досліджується розвиток стартап-підприємництва в Україні, як важливих каталізаторів технологічного та інноваційного розвитку країни. Визначено, що Україна має високий потенціал у стартап-підприємстві завдяки людському капіталу та технічному досвіду, про що свідчить покращення рейтингової позиції 50 до 49 місця в *Global Startup Ecosystem Index 2023*, що в умовах війни є позитивним показником. Відзначено, що важливим викликом для українських стартапів є міжнародна підтримка, що може зумовити припинення діяльності в Україні та реєстрацію у інших країнах У період пандемії Covid-19, військового стану стартапи продовжували активно розвиватися та залучати нові інвестиції для власного розвитку, до таких стартапів належать *Petcube, Ajax Systems, Preply, Zakaz*. Відповідаючи на

потреби ринку, найбільша кількість стартапів зосереджувалася у сферах розумних пристроїв та онлайн послуг. У зв'язку з перспективністю розвитку стартап-підприємництва актуалізується питання законодавчого забезпечення в українських реаліях. Розглянуто нормативно-правове регулювання стартап-підприємництва в Україні, виділено закони, що захищають права стартапів та закони, що регулюють їх діяльність. Виділено важливість міжнародного досвіду у формуванні сприятливого бізнес-клімату для стартапів, індійський уряд у напрямку підтримки стартапів на різних етапах життєвого циклу використовує створення фондів, досвід Великобританії та Шотландії відображено у податковій пільгах, субсидіях та закупівлях, а також взаємодії уряду, університетів та приватного сектору. Підкреслено важливість створення ефективної нормативно-правової бази, диверсифікації шляхів фінансування та надійної державної політики для стартапів в умовах війни, розроблення стратегії підтримки та розвитку стартапів в умовах війни, використання «потрійної» спіралі як симбіотичних відносин між державними органами влади, бізнесом та освітою.

Ключові слова: стартап, регулювання, державне регулювання, розвиток, стартап-підприємництво, інновації

Summary. *The article examines the development of startup entrepreneurship in Ukraine as an essential catalyst for the technological and innovative development of the country. It was determined that Ukraine has a high potential in startup entrepreneurship thanks to human capital and technical experience, evidenced by the improvement of the ranking position from 50 to 49 place in the Global Startup Ecosystem Index 2023, a positive indicator in war conditions. It was noted that an essential challenge for Ukrainian startups is international support, which can lead to the termination of activities in Ukraine*

and registration in other countries. During the COVID-19 pandemic and martial law, startups continued to develop and attract new investments for their development actively; such startups include Petcube, Ajax Systems, Preply, and Zakaz. Responding to the market's needs, the most significant number of startups concentrated in the fields of smart devices and online services. In connection with the promising development of startup entrepreneurship, the issue of legislative support in Ukrainian realities is being brought up to date. The regulatory and legal regulation of startup entrepreneurship in Ukraine is considered, and the laws protecting the rights of startups and the laws regulating their activities are highlighted. The importance of international experience in the formation of a favorable business climate for startups is highlighted; the Indian government uses the creation of funds to support startups at various stages of the life cycle, and the experience of Great Britain and Scotland is reflected in tax incentives, subsidies, and procurement, as well as the interaction of the government, universities, and the private sector. The importance of creating a practical regulatory and legal framework, diversification of financing ways and reliable state policy for startups in war conditions, development of a strategy for support and development of startups in war conditions, use of the "triple" spiral as a symbiotic relationship between state authorities, business, and education is emphasized.

Key words: *startup, regulation, state regulation, development, startup entrepreneurship, innovation.*

Постановка проблеми. Стартап-підприємництво на сучасному етапі економічного розвитку виступають одними із важливих каталізаторів технологічного та інноваційного розвитку країн. В Україні стартап-підприємництво має великий потенціал через високі інтелектуальні людські ресурси та технічний досвід, що дозволить у майбутньому позиціонувати країну як глобального інноваційного центру у

європейському вимірі. Важливим аспектом у підтримці розвитку стартап-підприємництва виступає регулювання даного виду діяльності, розроблення нормативно-правової бази, розширення способів фінансування є актуальними питанням ефективної державної політики для стартапів. Тому розгляд питання розвитку та регулювання стартап-підприємництва в Україні є актуальним для науки та практики регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню стартап-підприємництву присвячено наукові дослідження українських та зарубіжних авторів. Дмитрієва О. [1] розкриває питання розвитку інноваційного підприємництва та стартап проєктів в Україні, Бояринова К. О., Копішинська К.О. [2] досліджували законодавче регулювання стартап-компаній, Антонюк Д., Антонюк К. [3] виокремили міжнародний досвід для повоєнної відбудови стартап-екосистеми України Зарубіжні автори Meghna Jain [4], Emily Rose [5] виділили досвід Індії, Великобританії, Шотландії у створенні позитивних умова для стартапів у сфері державного регулювання. Розвиток стартап-підприємництво є динамічним та потребує подальшого уточнення у напрямках регулювання та визначення майбутніх перспектив.

Метою статті є висвітлення поточного стану стартап-підприємництва в Україні, зосередивши увагу на регуляторних аспектах, проблемах та перспективах розвитку.

Виклад основного матеріалу. Стартапи в Україні стали важливим фактором розвитку технологічної, інноваційної та підприємницької екосистеми країни. За останні кілька років, Україна здійснила значний шлях в створенні та підтримці стартапів у різних галузях.

Згідно The Global Startup Ecosystem Index 2023 Україна перебуває на шляху відновлення, і більшість її екосистем піднялися в рейтингу.

Екосистема стартапів України демонструє стійкість, піднявшись на одну позицію до 49-го місця у світі (рис. 1).

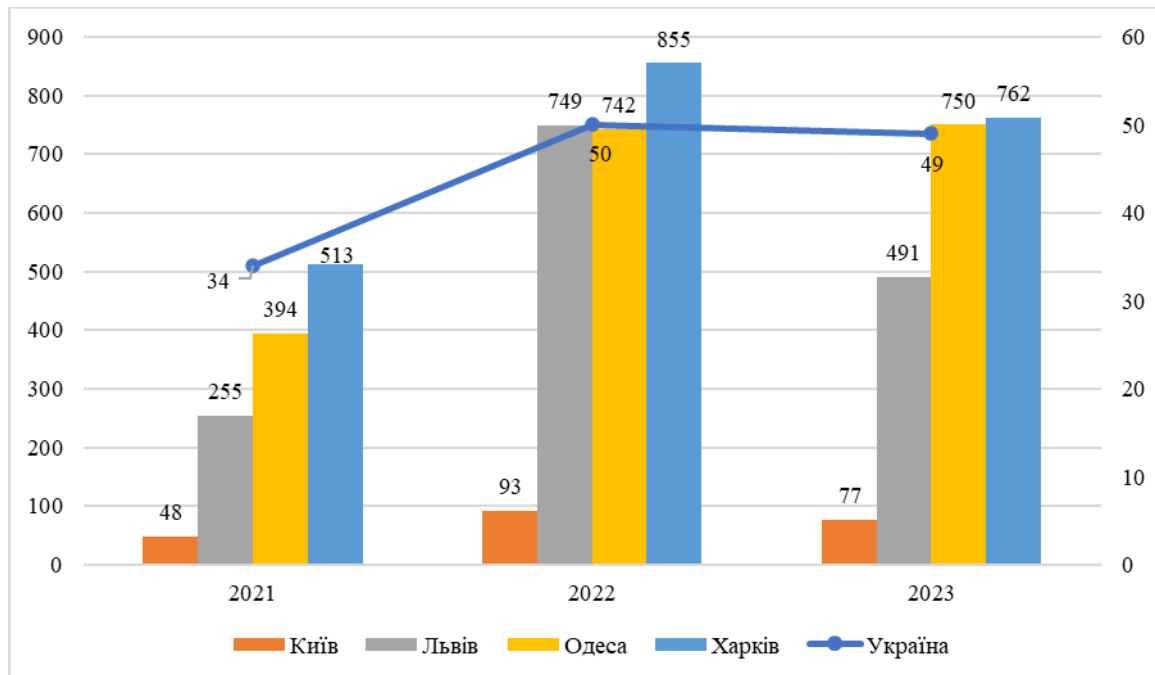

Рис. 1. Рейтинг України та стартап-екосистем міст 2021-2023 рр.

Джерело: побудовано за даними [6]

Згідно рис. 1 стартап-екосистеми українських міст входять у ТОП-1000 рейтингу, що вказує на високі локальні можливості та перспективи для розвитку у даних регіонах. Одним із головних викликів, з якими зіткнеться українська екосистема стартапів є безпрецедентна підтримка з боку інших європейських країн, яка дозволяє українцям жити та працювати у своїх країнах протягом тривалого часу [6]. Ця проблема розкривається у тому, що засновники або команди стартапів не матимуть мотивації повертатися в Україну та продовжувати вести власну стартап діяльність, що відриває питання необхідності розроблення ефективної стратегії підтримки та розвитку стартапів в умовах війни в Україні.

Антонюк Д.А., Антонюк К.І. виділяють, що «збереження та відбудова стартап-індустрії у повоєнний період може стати стимулом для відновлення науково-технічного потенціалу країни в умовах величезних людських, економічних та інфраструктурних втрат» [3].

Дмитрієва О.І. зазначає, що в скрутний час для національної економіки (пандемія Covid-19, військовий стан) креативні громадяни продовжують шукати нові інноваційні ідеї, що отримують прибуток та можуть підняти економіку України та спрямувати на інноваційний шлях розвитку. До стартапів, що отримали найбільше інвестицій належать такі як Petcube (25 млн. дол. США), Ajax Systems (11 млн. дол. США), Preply (51,3 млн. дол. США), Zakaz (15 млн. дол. США) [1]. Стартапи зосереджені у сферах розумних пристроїв та онлайн послуг, що також вказує також на активний розвиток стартапів в умовах Covid-19, коли відбувався перехід до онлайн-форм навчання та переведення робочих процесів у онлайн-середовище.

У формуванні сприятливого інвестиційного клімату для стартапів актуальним є досвід Індії у залученні не тільки зовнішніх та приватних інвесторів, а й створення урядових програм. Зарубіжний автор Jain Meghna зазначає, що програма посівного фонду стартапів Індії (SISFS) спрямована на надання фінансової допомоги стартапам, які проходять перевірку концепції, випробування продукту, вихід на ринок, розробку прототипів та комерціалізацію. Для надання капіталу на різних етапах бізнес-циклу уряд запровадив схему Фонду в для стартапів (FFS) та Програму посівного фонду для стартапів в Індії (SISFS) [4].

Нормативно-правова основа регулювання діяльності стартапів в Україні за Бояриновою К.О., Копішинською К.О. включає наступні Закони України: «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про інноваційну діяльність», «Про наукові парки», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про захист персональних даних» [2]. До законів також варто додати «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про електронну комерцію», В останні роки відбулося впровадження таких законів як «Про державну підтримку

інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» (2020 р.), «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України» (2022 р.) що також впливають на регулювання діяльності стартапів (рис. 2).

Рис. 2. Закони України, що регулюють діяльність стартапів

Джерело: узагальнено автором

Наявність значної кількості законів, проте відсутність у них чіткого визначення поняття «стартап» зменшує правовий захист стартапів на початкових етапах створення. Отже, одним із найголовніших завдань для державного регулювання є визначення у законодавчому полі даного поняття, базуючись на міжнародних визначеннях. Визначення поняття «стартап» з урахуванням міжнародних нормативно-правових актів дозволить зробити єдине формулювання, що буде не суперечити або відрізнятися від тих, що прийняті міжнародною спільнотою. Також, для стартапів, які починають власну діяльність на українському ринку при

переході на міжнародний ринок спільне визначення дозволить швидше адаптуватися до світових стандартів.

Досвід Великобританії та Шотландії в урядовій підтримці стартапів визначається у проведенні програм економічної політики, що просуває цифрові інновації, що є ключовою частиною у промисловій стратегії. Для просування та підтримки технологічних стартапів використовуються різні способи регулювання, зокрема податкові пільги, субсидії та закупівлі. В нормативному середовищі скоординовано діяльність місцевих багатосторонніх консорціумів, які об'єднують зусилля кількох рівнів уряду, університетів та приватного сектору, ця форма регулювання є прикладом моделі інновацій у дії «потрійної» (або іноді «четверної») спіралі [5].

Розвиток взаємодії між урядом, бізнесом та закладами вищої є також важливим напрямком розвитку екосистеми стартапів, що може здійснюватися у формі створення спільних програм фінансування, де буде здійснюватися не тільки пітчінг стартап-ідей, а й підтримка стартапів на перших етапах життєвого циклу, коли найбільше вони потребують не тільки фінансової, а й освітньої підтримки (навчання для розвитку).

Висновки. Стартап-підприємництво є важливою частиною економіки України, що відображає високі рейтингові показники у світовому вимірі та значну кількість стартапів, що мають міжнародне визнання та залучають іноземні та українські інвестиції у масштабування. Важливим напрямком покращення розвитку стартап-підприємництва в Україні є розроблення нормативно-правової бази та розширення мережі співпраці між учасниками стартап-екосистеми.

Література

1. Дмитрієва О. Тенденції розвитку інноваційного підприємництва та стартап проєктів в Україні. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2022. № 28. С. 104-118.
2. Бояринова К. О., Копішинська К. О. Особливості законодавчого регулювання діяльності стартап-компаній в Україні. *Економічний вісник НТУУ «КПІ» : збірник наукових праць*. 2017. № 14. С. 393–398.
3. Antoniuk D. Antoniuk K. Порівняльний аналіз стартап екосистем в моделях розвитку країн Східної Європи: досвід для повоєнної відбудови України. *Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку*. 2023. №2(24). С. 59-69.
4. Meghna J. The Role of Startup India Seed Fund Scheme (SISFS) & Fund of Funds for Startups (FFS) in Startups in India. *SMS Journal of Entrepreneurship and Innovation*. 2022. Vol. 9, № 1. P. 40-52.
5. Rose E. Pursuing the Innovation Economy: Implications for Startup Labour. *Industrial Law Journal*. 2023. doi: <https://doi.org/10.1093/indlaw/dwad002> (дата звернення: 30.08.2023)
6. The Global Startup Ecosystem Index, 2023. URL: <https://www.startupblink.com/startupecosystemreport> (дата звернення: 31.08.2023)

References

1. Dmytriyeva O. Tendentsiyi rozvytku innovatsiynoho pidpryyemnytstva ta startap proyektiv v Ukrayini. Problemy i perspektyvy rozvytku pidpryyemnytstva. 2022. № 28. S. 104-118.
2. Boyarynova K. O., Kopishyns'ka K. O. Osoblyvosti zakonodavchoho rehulyuvannya diyal'nosti startap-kompaniy v Ukrayini. Ekonomichnyy visnyk NTUU «KPI» : zbirnyk naukovykh prats'. 2017. № 14. S. 393–398.

3. Antoniuk D. Antoniuk K. Porivnyal'nyy analiz startap ekosystem v modelyakh rozvytku krayin Skhidnoyi Yevropy: dosvid dlya povoyennoyi vidbudovy Ukrayiny. Menedzhment ta pidpryyemnytstvo: trendy rozvytku. 2023. № 2(24). S. 59-69.
4. Meghna J. The Role of Startup India Seed Fund Scheme (SISFS) & Fund of Funds for Startups (FFS) in Startups in India. SMS Journal of Entrepreneurship and Innovation. 2022. Vol. 9, № 1. P. 40-52.
5. Rose E. Pursuing the Innovation Economy: Implications for Startup Labour. Industrial Law Journal. 2023. doi: <https://doi.org/10.1093/indlaw/dwad002> (access date 30.08.2023).
6. The Global Startup Ecosystem Index, 2023. URL: <https://www.startupblink.com/startupecosystemreport> (access date 31.08.2023).